

ÔNG VÀ CHÁU^(*)

(*) Theo bản in *Tứ Mỡ toàn tập*, Nhà xuất bản Văn học, 1996.

ÔNG VÀ CHÁU

Làm được ông
Không phải dễ
Biết yêu trẻ
Cho ra yêu;
Biết nuông chiều
Cho đúng độ;
Biết dạy dỗ
Chẳng cần roi;
Biết trò chơi
Cho trẻ thích;
Chuyện cổ tích
Biết thật nhiều;
Kể thế nào
Nghe thật khoái;
Biết gấp giấy
Làm thẳng người,
Làm thuyền mui,
Làm tên lửa,
Làm con ngựa
Làm chim cò...
Biết làm bò
Cho cháu cười;

Bài hát mới
Biết dăm ba,
Dạy hát ca
Và biểu diễn;
Biết xử kiện
Cho thông minh,
Được cảm tình,
Không trái lẽ.

*
* *

Tính con trẻ
Hay tò mò,
Hỏi bất ngờ
Nhiều câu hóm
Oái ăm gồm:
Ai? Tại sao:
Làm thế nào?
Nhiều lúc bí...
Ông phải nghĩ
Đáp cho thông.

*
* *

Cháu với ông
Hai thế hệ
Già hợp trẻ,
Trẻ hợp già,
Vui của nhà,
Thật hạnh phúc.

CÁI BÚP TẶNG GIA

Bé ra đời trong kháng chiến,
Mười ba tháng chạp chững đi
Môi nụ hồng xinh chúm chím,
Mắt nâu một mí, dài mi.
Tay tròn như củ cải mụp,
Ngón thon như búp măng non.
Ông đặt tên là cái Búp,
Búp bê chạy lon ton,
Búp đã bắt đầu cai sữa,
Mẹ sắp chỉnh huấn phương xa.
Bồng bế Búp về tạm ở
Hú hí với ông cùng bà.
Trên đồi thấy ông hì hụi
Ngày ngày vỡ đất tặng gia
Ngô, khoai, sắn, rau, dứa, chuối,
Thêm thất thức ăn trong nhà.
Búp cũng lằng xằng bắt chước,
Sớm sớm theo ông ra đồi.

Tay nâng không nổi cái cuốc:
- "Cháu cũng tặng gia, ông ơi!"
- "Búp tặng gia gì?" - Ông hỏi.
Búp ta lém lỉnh trả lời:
- "Ông ạ, cháu tặng gia chuối,
Cháu lại tặng gia cả... xôi".
Ông ngắm cháu ngoan loắt choắt,
Phủ tay, hôn cháu, cả cười:
- "Ông chịu con nhà láu thật!
Tặng gia toàn thứ thích xôi".
Hôm sau, ông ra lò chợ
Đánh một cái cuốc con con
Cho "cô nông dân" bụ bẫm
Sáng sáng theo ông làm vườn...

VỊT CON TRONG VƯỜN TRÈ

Tên thực bé là Việt,
Nhưng ông cứ khôi hài
Gọi cháu là thằng Vịt
Cho tên đúng với người.
Thằng Vịt con bầu bĩnh,
Hai con mắt lơ mơ,
Cái trán dô bướng bĩnh.
Lòa xòa tóc phát phơ,
Cái chân bước lạch bạch,
Đầu rướn trước ngang phè,
Đi lác lự, lách chách,
Dáng khệ nệ, lạch lè.
Ở nhà nũng bố mẹ,
Đùa nghịch, quấy ra trò.
Mẹ đèo đến vườn trẻ,
Không thích, chân cứ co.

Nhưng thấy cô ra đón
Tán nụng và nâng niu,
Vịt ta lại hơn hơn
Vui cùng các bạn yêu,
Cưỡi ngựa rún rất bạt,
Ngả ghé làm ô tô,
Rồi cô dạy múa hát,
Ngoe nguẩy và lú lô.
Có khi Vịt ra về
Vườn trẻ ta đàn anh
Dắt màn cho em bé
Và dọn dẹp loanh quanh.
Thế mà cũng bận rộn
Ngày hai buổi mãi mê
Hết giờ mẹ đến đón,
Vịt: "Chào cô, cháu về".

BÉ NGUYỆT LÀM THƠ

Trước cửa nhà
Có vườn hoa,
Vườn tuy nhỏ,
Cây xùm xòa.

Ngày xuân đẹp trời,
Nắng ấm sáng ngời,
Nguyệt cùng em bé
Ra vườn vui chơi.

Nắm tay em đi quanh
Bồn hoa nở rung rinh.
Bé Nguyệt véo von hát
Lời tự đặt linh tinh:

"Cóc cụt trong hang, cóc nhảy ra,
Sên sên sên múa, vác theo nhà,
Dưới lỗ, chú đế mèn hát xẩm,
Trên cành, vành khuyên riu rít ca...".

Ông nhìn các cháu phởn phơ,
Ông cười: "Cái Nguyệt làm thơ khá vần".
Cháu ông cao hứng lên dần,
Một câu sáu tám bất thần nảy ra:
"Nhà em có một vườn hoa,
Bướm vào bướm đậu, bướm ra bướm cười".
Bướm cười! Ngộ nghĩnh quá thôi!
Một vần thơ mới tuyệt vời thiếu nhi.

NGOAN BẰNG AI?

Bà dạy cháu:
"Đừng háu ăn,
Chớ giành phần
Miếng to, nhỏ.
Bà về chợ,
Chớ lục lán.
Chỉ rình ăn
Là xấu thói".
Nghe bà nói,
Bé Tun Tin
Trố mắt nhìn,
Tai chăm chú
Nghe cho rõ,
Nhớ như in
Lời bà khuyên
Làm thật đích.
Nó rất thích
Ăn chuối tiêu
Bà nuông chiều
Cho chén đầy.
Nhưng hôm ấy
Nó không xin,
Bèn đi tìm
Đến ông nội:

"Ông ơi, chuối...
Đã chín rồi
Mời ông xơi
Ngon đáo để!
Để cháu chỉ
Chỗ cho ông,
Chuối rằm trong
Thùng đậy kín".
Ông cười mỉm:
"Cháu cố ngoan,
Ông để phần
Cho một quả".
Cháu "Vâng ạ!
Ng ngoan nhất đời".
- "Ng ngoan bằng ai?"
- "Bằng ông nội".

CHÁU LÀ THANH NIÊN?

Thằng Sơn lên bảy tuổi
Bé nhất nhà cho nên
Ông yêu ông gọi nựng
Là thằng Ẻm thằng Em
Tính nó cũng ngoan ngoãn
Nhưng láu lĩnh ngang nhiên,
Nhiều lý do lý trấu
Để bênh vực ý riêng.

*

* *

Trời nổi gió đông bắc
Ông kêu gọi thằng Em:
- "Mau lấy áo len mặc
Kẻo cảm lạnh ho hen".
Thằng Em liền thoáng đáp:
- "Cháu đang thấy nóng điên"
- "Nhưng ông thấy trời lạnh
Bảo cháu phải nghe lời"
- "Ông già ông sợ lạnh
Còn cháu là thanh niên".

*

* *

Ồ thanh niên lên bảy
Thằng bé nói dị kỳ
Ý chừng muốn nhảy vọt
Qua giai đoạn thiếu nhi?
- "Tốt lắm, nhưng ông hỏi:
Đã ba sẵn sàng chưa?"
- "Chưa, cháu chưa đến tuổi
Là thanh niên nhận vờ".
- "Bây giờ nghe ông bảo
Thanh niên hãy xung phong
Chống lạnh mặc thêm áo".
- "Sẵn sàng vâng lời ông".

28-4-1972

ÔNG LÀ "ÔNG... THỢ CẠO"

Nay mai sắp đến Tết
Ông dọn vườn trồng hoa
Đón xuân vườn hoa đẹp
Cũng là một áng thơ.

*

* *

Ông hì hụi làm cỏ
Mảnh vườn sạch như li
Triệt không cho cỏ dại
Lởm chớm nhớp lối đi

*

* *

Mấy bồn hoa tươi tốt
Nào chân chim mào gà
Nào lay ơn thược dược
Sạch cỏ, mọc sần sờ
Dậu ô rô thẳng tắp
Đầu như xén tông đơ
Ông say mê vườn nhỏ
Thượng uyển của nhà thơ

*

* *

Thằng Khánh lơ mơ ngắm
Thốt nhiên bật lời ca:
"Ông là ông thợ cạo
Cạo mặt cho vườn hoa?".

17-8-1971

DẠY BÚP BÊ

Đặt con búp bê nhựa
Đứng quay mặt vào tường
Nguyệt làm điệu nghiêm trang,
Lên cái giọng cong cớn,
Mắng rằng: "Con gái lớn
Đã lên tám tuổi rồi,
Mẹ dạy chẳng nghe lời,
Dạo này cô hư quá
Mẹ gọi cô không dạ
Mẹ bảo cô mần thình
Cái mặt rần như sành,
Úi chà danh đá khiếp!
Mỗi ngày có hai việc:
Bữa cơm xong quét nhà,
Và cứ sáng ngày ra
Cọ rửa bộ ấm chén
Thế mà cô lười biếng
Cứ trốn như chạch thôi,
Cô cứ để cho tôi
Ngày ngày phải làm hộ
Bảo cô đã rát cổ
Như nước đổ lá khoai
Có con gái nhà ai
Lại hư thân mất nết?

Đáng lẽ tôi phải đét
Cho cô trận đòn đau
Nhưng cô đã bẹp đầu
Cô lại còn sút mũi
Vì mấy lần ngã chúi,
Cho nên tôi lại thương
Chỉ bắt cô đứng tường
Để thi hành kỷ luật".

*

* *

Nhìn cháu nghiêm nét mặt
Ông không nhin được cười
Cháu học đâu những lời
Nghiêm chỉnh pha hài hước
Mà đem ra bắt chước
Để dạy cái Búp bê?
Nhưng được cái không chê
Là từ ngày hôm đó
Nguyệt ta rất là nhớ
Rửa ấm chén, quét nhà
Điều gì dạy Người ta
Chính mình phải làm trước.

"EM CHỊ"

Cháu Vịt mới lên bốn
Đã ra dáng bảnh trai
Cháu Tùn Tin lên hai
Xinh xinh như cái nụ
Vịt là con nhà chú
Xưng "anh" rất tự nhiên
Gọi Tùn Tin bằng em
Ra phết giọng người lớn
Ông bảo thằng nói lộn
Nghe ông giảng cho hay:
"Bố của Tùn Tin đây.
Là anh của bố cháu
Cháu không được gọi ầu
Trên dưới chẳng biết gì
Phải theo đúng tôn ti
Gọi Tùn Tin bằng chị".
Vịt ta cũng có lý
Đáp lại theo ý mình:
"Cháu để trước là anh
Tin là em mới đúng?"
Ông nhìn thâm lúng túng:
"Nó nói cũng phải mà?
Bèn xử lối dàn hòa
Gọi Tin là "em chị".

ĐỘI BÓNG "ĐẦU CUA TAI VOI"

Sau nhà có khu vườn
Cây nhãn cành lá vươn
Các cháu thường ra đó
Họp nhau chơi đá ban.

*

* *

Đá ban không có bóng
Các tướng nhóc loay hoay
Cuốn nút giẻ làm bóng
Vậy mà chơi cũng say.

*

* *

Cũng dẫn, truyền, móc, sút,
Cũng phạt góc, coóc ne,
Cũng làm bàn, tính điểm
Như cầu thủ nhà nghề.

*

* *

Các cháu chỉ ước ao
Có ba lông chính cống
Lăn miết và nảy cao
Chơi thế mới thật sướng!

*

* *

Ông nghĩ thương chúng nó
Chút xíu hả hê rồi!
Chút xíu ấy phải có
Cho đời trẻ tươi vui.

*

* *

Ông bảo "các cháu ngoan"
Cố chăm học chăm làm
Ông sẽ cho phần thưởng
Một quả bóng đèn hồng!

*

* *

Sẵn món tiền nhuận bút
Ông ra phố tức thì
Đi lòng mua bằng được
Bóng da, có véc ni.

*
* *

Được quả bóng ra bóng
Đàn cháu sướng mừng rơn
Bắt tay ngay vào việc
Sửa sang lại khu vườn.

*
* *

Một buổi sáng chủ nhật
Chúng lao động rất hăng
Sân vận động "Vườn nhãn"
Gồ ghề được san bằng.

*
* *

Rồi với sáu cầu thủ
Một đội bóng ra đời
Đặt cái tên rất ngộ
Đội "Đầu cua tai voi".

*
* *

Cũng trung phong, hậu vệ
Cũng tiền đạo, thủ thành
Đủ lệ bộ ra vẻ
Đám đá cũng đủ vành.

*

* *

Cuộc đấu vui ra phết
Cũng được được thua thua
Cũng tranh cãi kịch liệt
Ông phải ra dàn hòa.

*

* *

Các cháu bèn khẩn khoản
Mời ông làm trọng tài
Luật đá bóng mít đặc
Ông cũng: "Ừ, được thôi!".

19-5-1971

QUA NHÀ BÁC HỒ

Ông đèo cháu dạo chơi quanh phố,
Xe đạp đi qua Chủ tịch phủ,
Nguyệt hỏi: "Ông ơi, nhà ai kia?
Có chú bộ đội canh cổng ngõ.

Nhà cao mấy tầng? Một, hai, ba.
Có cây rườm rà, có vườn hoa,
Có hàng rào xén đều tăm tắp
Phẳng hơn bờ giậu của nhà ta".

Ông đáp: "Nhà của Bác Hồ đấy.
Nhà to, nhưng Bác ở không mấy.
Bác chỉ ở riêng một phòng con,
Còn là phòng khách với phòng giấy.

Nay dù Bác ở tòa nhà vàng,
Cũng chưa bù lại thời gian nan
Bác làm cách mạng hồi bí mật,
Phải ở hang núi, giữa rừng hoang".

- "Nhà của Bác Hồ đẹp, đẹp lạ!
Vào xem một tí đi ông ạ.
Chú bộ đội có cho vào không?
Nếu được vào xem thật thích quá!".

- "Bác Hồ yêu các cháu nhi đồng.
Cháu đến nhà Bác, Bác vui lòng,
Nhưng phải thế nào mới được chứ,
Chẳng khó khăn gì, chỉ gắng công.

Chăm học, chăm làm, tính nết tốt,
Xứng đáng là "măng non đất nước".
Là cháu ngoan nhất của Bác Hồ,
Năm điều Bác dạy, làm bằng được.

Như vậy cháu sẽ được Bác Hồ,
Ngày hội Thiếu nhi, tết Trung thu,
Cho cháu đến chơi phủ Chủ tịch.
Liên hoan bánh kẹo, hát lu bù!".

THƯƠNG ÔNG

Ông bị đau chân,
Nó sưng nó tấy,
Đi phải chống gậy
Khập khiễng, khập khà,
Bước lên thêm nhà
Nhấc chân quá khó.
Thấy ông nhăn nhó
Việt chơi ngoài sân
Lon ton lại gần,
Âu yếm, nhanh nhẩu:
"Ông vịn vai cháu,
Cháu đỡ ông lên".
Ông bước lên thêm,
Trong lòng vui sướng,
Quảng gậy, cúi xuống,
Quên cả đớn đau,
Ôm cháu, xoa đầu:
"Hoan hô thằng bé!
Bé thế mà khỏe
Vì nó thương ông".

Đôi mắt sáng trong,
Việt ta thủ thi:
"Ông đau lắm nhỉ?
Khi nào ông đau,
Ông nhớ lấy câu
Bố cháu vẫn dạy,
Nhắc đi nhắc lại:
"Không đau! Không đau!"
Dù đau đến đâu,
Khỏi ngay lập tức".
Tuy chân đang nhức,
Ông phải phì cười:
"Ừ, ông theo lời
Thử xem có nghiệm".
Ông bèn nói liền:
"Không đau! Không đau!"
Và ông gật đầu:
"Khỏi rồi! Tài nhỉ!"
Việt ta thích chí:
"Cháu đã bảo mà..!"
Và móc túi ra:
"Biểu ông cái kẹo!".

GIÚP BÀ

Mẹ Việt đi học xa,
Dặn trước: "Việt ở nhà
Phải thật là ngoan ngoãn.
Chớ đùa như làm loạn,
Phải chăm học chăm làm
Và nhanh nhẩu sẵn sàng
Giúp đỡ bà việc vặt".
Việt xin vâng tươm tất.
Một tháng sau, mẹ về.
Bảo Việt kể cho nghe
Giúp việc gì bà nội?
Việt ta liền thoảng nói:
"Con muốn giúp việc bà
Làm phụ bếp, nhưng mà
Bà bảo rằng: "Không khiến!"
- "Cái thằng này chỉ liến!
Giúp bà việc gì nào?
Và cứ tại làm sao
Mà bà lại không khiến?"
Nghe mẹ con trò chuyện,
Bà cười giấu bảo rằng:
"Thằng Việt nó chỉ chăm,
Khi nào bà xào nấu,
Sán vào: "Bà để cháu

Giúp bà nếm món ăn,
Mặn, nhạt có vừa chảng,
Có ngon lành, thơm dẻo...
Lém lỉnh mồm tán khéo,
Vào bếp chỉ quần chân,
Cho nên bà không cần...
Nó giúp bà thế đấy!"
Mẹ bảo: "Thế là quấy!
Đáng lẽ phải giúp bà
Quét cái ngõ, cái nhà,
Rửa cái ấm, cái chén...".
Việt ta, mồm khá liến,
Viện lý lẽ - khó xuôi:
"Việc ấy phân công rồi,
Đã về phần chị Nguyệt.
Lẽ nào con tranh việc
Của chị Nguyệt hay sao?"
Mẹ rằng: "Chỉ tào lao!
Thiếu gì việc vặt khác
Như lau đũa, lau bát,
Như quét lá ngoài vườn,
Như chặn ngõng, chặn ngan...
Nếu con không lười biếng,
Sẽ có nhiều sáng kiến
Để giúp đỡ gia đình.
Chỉ chọn việc ngon lành
Mà kiêng những việc khó
Thì làm sao tiến bộ
Thành cháu ngoan Bác Hồ!".

MỘT VỤ VIỆN "GIÁN ĐIỆP"

Hòa chạy vào kêu thét:
"Ông có bảo anh Hiệp,
Anh ấy cứ đuổi con
Và dọa đánh cho chết!"

Ông quát: "Thằng Hiệp đâu?
Đã bảo cấm đánh nhau.
Vào ngay đây ông hỏi
Duyên cố tại làm sao?"

Hiệp thưa: "Thằng nhãi nhép
Toe cái mồm láo toét,
Cứ ê cháu: "Mỏng môi!"
Gọi cháu là gián điệp!"

Đặt bút, cố nhịn cười,
Ông liền hỏi đầu đuôi:
"Sao gọi anh gián điệp?
Thằng Hòa bậy quá thôi!"

Hòa im, mắt lấm lét,
Hiệp nhanh mồm thưa tiếp:
"Vì nó nhạt quả me,
Chấm muối ăn tốp tếp.

Cháu mách bố hôm qua.
Nó bị mắng kịch liệt.
Cho nên tức, trả thù,
Gọi cháu là gián điệp!"

Ông vuốt râu: "À hà!
Hư lắm, cái thằng Hòa!
Ăn me chấm muối ớt,
Đau bụng, tống ruột ra!

Hiệp mách bố là đúng,
Oan gì, còn kêu ca!
Gọi anh là gián điệp,
Đó là tiếng xấu xa

Chỉ bọn tay sai Mỹ,
Do thám hại nước nhà,
Hòa gọi anh như thế
Là hõn xược, sai ngoa.

Dọa đánh em là bậy!
Cháu Hiệp phải ôn hòa,
Thấy em có khuyết điểm,
Phải phê bình thiết tha,
Nếu em không sửa chữa
Bấy giờ mách mẹ cha.
Thế không phải "gián điệp"
Cháu Hòa đã hiểu chưa?
Hiểu rồi phải xin lỗi,
Từ nay em xin chừa".

Vụ kiện xử chí lý,
Hai cháu đều đồng ý.
Rồi chạy ù ra sân
Lại cười đùa thích chí.

MỘT TRÒ CHƠI KHÔNG THÀNH

Hôm nay các cháu
Bài vở xong xuôi,
Bày một trò chơi
"Bắt phi công Mỹ"
Thằng Hiệp sáng trí,
Xếp đặt chương trình:
Bắt đầu, chúng mình
Hú còi báo động,
Rồi sau vác súng
Đi bắn máy bay.
"Thần sấm" lăn quay.
"Con ma" bốc cháy.
Giặc Mỹ lái máy,
Hốt hoảng nhảy dù.
Chúng mình cùng hò:
"Xung phong!" Chìa súng
Thét lên: "Muốn sống!
Giơ tay đầu hàng!"
Diễn nó qua đường
Nhân dân sĩ vả.
Viết rằng: "Để tớ
Kéo cái ô tô
Xình xích! Pí pô!
Chở súng cao xạ".

Tuấn rằng: "Đây tớ.
 Súng lục đang hoang
 Làm chú công an.
 Giữ gìn trật tự.
 Nguyệt làm phụ nữ
 Đeo túi cứu thương.
 Thắng vác súng trường
 Làm anh tự vệ".
 Như thế, cứ thế,
 Vui thật là vui,
 Nhưng... quên đứt rồi!
 Ai làm thằng Mỹ?
 - "Thằng Khánh béo phì,
 Làm Mỹ giống ghê!
 Muốn bước lặc lè
 Việt cho mượn ủng".
 Khánh ta nổi nóng:
 - "Chịu thôi! Chịu thôi!
 Tớ "đét" vào chơi
 Làm thằng Mỹ đều!"
 Hiệp dù tán khéo:
 Làm Mỹ vờ thôi...
 Rút cục chẳng ai,
 Chịu làm Mỹ cả,
 Trò chơi rôm rả
 Vì thế không thành.
 Hỏi ông, ông đành:
 - "Thôi, tùy các "tướng"!"

MỘT TRÒ CHƠI THÍCH THÚ

Ngày chủ nhật
Vui nhộn ghê!
Một tiểu đội cháu nhỏ
Từ các nơi kéo về.
Vườn trại ông rộng rãi,
Tha hồ đùa thỏa thuê.

Tiếng cười reo từ ngoài cổng,
Vang lên tưởng đến võ nhà!
Các cháu vui gì dữ vậy?
Ông ngừng đọc báo, bước ra.

Bọn cháu trai, năm "ông tướng"
Thằng Minh, thằng Thắng,
Thằng Hiệp, thằng Hòa,
Với "Vua nghịch" là thằng Việt.
Đang chơi ném bia trước cổng nhà.

Trên bức tường trắng
 Vừa mới quét vôi,
 Lù lù một cái mặt,
 Nét than nguệch ngoạc bôi.
 "Họa sĩ" nào khá giỏi
 Vẽ tổng thống cao bồi,
 Với cái mồm cá mập,
 Và con mắt ốc nhồi.

Ông khuyển tay đứng ngắm,
 Cháu giới thiệu: "Ông ơi,
 Mặt thằng Giôn-xơn đấy,
 Chúng cháu nã tươi bời".

Các cháu viên đất thó,
 Thi nhau ném vô hồi,
 Làm bức tường nhem nhuốc,
 Thấy vậy, bà kêu trời.

Ông cười: "Hạnh phúc đấy.
 Cứ để các cháu chơi,
 Rồi bắt bố chúng nó,
 Mua vôi quét trả thôi.
 Bây giờ, nghe ông bảo,
 Các cháu làm như sau:
 Vẽ mặt, mũi, mồm tổng phệ
 Lên trên một cái mo cau,
 Cột vào gốc sấu, tha hồ ném
 Tường nhà phải giữ sạch như lau"
 Việt tán: "Mặt mo, ô đúng quá!
 Trò chơi càng thú, làm đi mau...".

CHÚ BÉ CẮT VÓ TÔM

Trưa hè nắng gay gắt,
Bầu trời xanh ngấn ngắt,
Em Nhùng giặt vớ xong
Xếp lưới căng ra hong
Trên vai vác gọng vó
Một tay xách cái giỏ
Một tay cầm ống bơ
Còn dính ít cám thừa
Em ra về đủng đỉnh
Vừa đi vừa nhẩm tính
Hôm nay được mẻ to
Vừa tôm vừa cá rô
Đem về đưa cho mẹ
Được bữa kho tương khế
Phải biết là ngon ghê!
Dừng bước em lắng nghe
Có tiếng keng báo động
Gấp gáp ngũ liên gióng
Máy bay Mỹ đến đây
Nhùng vội nhảy tót ngay
Bên đường xuống cái hố
Rồi thận trọng nghển cổ
Nheo mắt nhìn lên trời
Kìa bốn chiếc vĩ ruồi

Vun vút đang lao tới
Chúng ném bom bừa bãi
Xuống dây lán nẻo xa
Của bộ đội chúng ta
Mịt mù khói lửa bốc
Tre nứa nổ lốp bốp
Em Nhung vội hít hơi
Vịn hố phốc lên bờ
Lao về phía đám cháy
Các chú không có đây
Doanh trại bỏ vắng tanh
Phừng phực lửa tung hoành
Gió cuốn tản lả tả
Nhung lách qua liếp cửa
Ngọn lửa vừa lém sang
Vào nhà bếp trên sàn
Nào nồi niêu xoong chảo
Nào rổ rau, bị gạo
Ngăn nắp xếp khắp nơi
Sắp sửa bị làm mỗi
Cho lưỡi lửa lem lém
Em Nhung liền nhanh nhẹn
Chuyển tuốt cả ra sân
Mới yên trí một phần
Kia còn dây lán nữa
Doanh trại xa làng quá
Chẳng thấy bóng một ai
Cả đến chú "anh nuôi"
Gánh cơm ra trận địa
Nhung chỉ kịp vụt nghĩ
Phải leo lên mái nhà
Gỡ những tấm tranh ra

Những tấm chưa bén lửa
Thế là em tắt tả
Miệng nói liên tay làm
Ngọn lửa dần xẹp tàn
Đồng chí xã đội trưởng
Từ trận địa chạy về
Thấy Nhùng lấm bê bết
Áo quần cháy lỗ chỗ
Mặt bụi than nhem nhọ
Đôi mắt càng sáng trong
Hàm răng càng trắng bóng
Anh nhìn Nhùng âu yếm
Hỏi: "Em ở đâu đến?"
Nhùng thẳng người đứng nghiêm
Dáng tư thế đội viên
"Báo cáo, em cất vó"
Ngắm chú bé dĩnh ngộ
Anh xã đội trưởng cười
Anh bảo: "Nhùng em ơi!"
Chạy ngay về xóm nhé
Báo các chị, các mẹ,
Hãy nhanh chân, nhanh tay
Chuẩn bị nước uống ngay
Kíp đem ra trận địa
- "Rõ!". Em Nhùng nhanh nhẹn
Quay gót chạy biến mau
Rồi chỉ một lát sau
Khi trở ra trận địa
Anh lại thấy chú bé
Giờ sạch sẽ bảnh bao
Cùng các chị xôn xao
Chuyển nước cho bộ đội

Làm xong công việc vợ
Nhùng ta mới rảo chân
Tới chỗ hồ cá nhân
Em nhẩy vào ban nãy
Đến nơi Nhung tìm thấy
Ổng bơ với giỏ tôm
Cả hai đều bị bom...
Bom bi thủng lỗ chỗ
Tôm cá đựng trong giỏ
Bắn tung đâu hết rồi
Thôi thế là mất toi
Món cá tôm kho khế
Tổ cha thằng giặc tộ
Đều đến thế là cùng!
Soát lại giỏ rách bung
Chỉ còn sót một chú
Cá rô cỡ nhỏ nhỏ
Thoát tai nạn máy bay
Nhùng nâng nó lên tay
Nó còn thoi thóp thở
Thương hại Nhung đem thả
Xuống đầm và nhắn nhe:
"Giải phóng cho mày về
Với họ hàng cá bống
Nhớ mách với bọn chúng
Rằng các chú hôm nay
Đã hạ một máy bay
Tan xác thằng Mỹ mèo!".

8-3-1971

CHÁU GHÉT THẰNG GIÔN XƠN

Anh cu Thằng có cây súng gỗ
Vác lên vai, điệu bộ rất oai,
Ngày ngày đi tập "Một! Hai!"
Lú lờ luôn miệng hát bài quân ca:
"Hành quân xa có nhiều gian khổ
Vai vác nặng ta đổ mồ hôi...".
Khi còi báo động đổ hồi
Nhớ lời ông dặn, Thằng chui xuống hầm.
Nghe súng nổ âm âm dữ dội,
Thằng bịt tai và gọi: "Ông ơi,
Thằng Giôn xơn nó đến rồi
Chú bộ đội bắn bỏ đời Giôn xơn.
Chú công an phóng xe bình bịch,
Bắt Giôn xơn ục ịch nhảy dù.
Xích tay điệu nó vào tù,
Để cho nó mất vù vù máy bay.
Còn như cháu ngày nay tuy bé,
Đã căm thù giặc Mỹ hung hăng.
Cháu giờ súng gỗ "Pằng! Pằng!"
Tức không bắn chết được thằng Giôn xơn.

Cháu cố ăn nhiều cơm, chóng lớn,
Bao giờ cao... cao tướng hơn ông.
Cháu đi bộ đội xung phong,
Làm đội trưởng giống chú Hùng nhà ta.
Có súng thật, đem ra cháu nã
Đùng! Đoành! Đoành! Mỹ ngã quay lăn.
Máy bay Mỹ, cháu cóc cần,
Cái đài⁽¹⁾ bảo Mỹ là thân con ruồi".
Cháu liến thoắng, ông cười thích thú:
Nước Việt Nam dân chủ cộng hòa,
Ngay từ đứa trẻ lên ba,
Trong lời nói đã tỏ ra anh hùng
Biết ghét giặc mà không sợ giặc,
Thế thì quân khỉ độc Huê Kỳ
Dù cho giở giời trò gì
Cũng không có thể bắm lì nước ta.

---

1. Đài phát thanh Tiếng nói Việt Nam có bài hát có câu như vậy.

DUNG DẰNG DUNG DẸ

Dung dằng dung dẻ,
Dẫn trẻ đi chơi,
Mùa xuân đến rồi
Ánh xuân tươi sáng.
Đám mây bông trắng
Nổi giữa trời xanh.
Gió đưa bông bênh
Cao vời lỏng lộng.
Vườn thênh thang rộng,
Cỏ non xanh rờn.
Hây hây gió vờn
Hoa đào tươi thắm.
Hơi xuân đậm ấm,
Ríu rít chim ca,
Gió mát đường xa
Theo chân cô bước.
Cô giáo đi trước.
Tà áo bay bay,
Phấp phới như mây
Quán vùng trắng tỏ.

Một bầy cháu nhỏ,
Ríu rít theo sau.
Rông rần đi đâu?
Xem hoa, bắt bướm.
Các em hơn hớn
Như đàn chim non
Nhẹ bước lon ton
Theo cô cùng tiến.
Nhịp nhàng uyển chuyển
Cô cháu cùng ca
Hát mừng quê ta
Vào xuân chiến thắng...

ÔNG CHÁU MỪNG XUÂN

Tết. Sáng mồng một,
Khói trầm nghi ngút,
Tỏa quện bình hoa,
Ông đang khai bút.

Cu Thắng dẫn đầu
Tiểu đội tí nhau
Như chim riu rít
Xung phong ùa vào:
"Chúng cháu, năm mới,
Chúc mừng ông nội
Mạnh khỏe vui tươi,
Sống lâu trăm tuổi".

Ông đặt bút xuống,
Vỗ tay: "Hoan hô!
Ông mừng các cháu
Chóng lớn, ăn no,
Học hành tiến tới,
Cháu ngoan Bác Hồ".

Các cháu nghe ông nhắc
Tên Bác Hồ kính yêu,
Cả tiểu đội ngược mắt
Nhìn lên bức ảnh treo:
Bác cười trong khoe mắt,
Múm mím sau chòm râu,
Hiên từ nhìn các cháu,
Ôi! Trừu mền xiết bao!

Hồn nhiên, chẳng bảo nhau,
Các cháu ngân nga đọc
Như đàn sáo líu lo:
"Vì Độc lập, vì Tự do
Đánh cho Mỹ cút, đánh cho ngụy nhào...".

Cháu đọc vang nhà,
Ông khen: "Hay quá!
Đem hộp mứt ra,
Nào, khao xuân nhá!"
Ông cháu khề khà,
Chuyện trò hể hả.

Xuân Kỷ Dậu, 1969